Finnwatch ry:n lausunto
talousvaliokunnalle
7.10.2021

Asia: U 43/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisista vihreistä joukkolainoista (eurooppalaiset vihreät joukkolainat)

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua talousvaliokunnalle valtioneuvoston kirjelmästä koskien eurooppalaisia vihreitä joukkolainoja.

Kestävää rahoitusta edistävät uudistukset ovat ratkaisevassa roolissa, kun eurooppalaista yhteiskuntaa muutetaan ekologisesti kestäväksi. Finnwatch pitää tärkeänä ja arvokkaana EU:ssa viime vuosina tehtyä työtä, jolla pyritään varmistamaan, että kestävyyskriisin ratkaisut erottuvat rahoitusmarkkinoilla sellaisista sijoituskohteista, jotka rakentuvat ympäristölle haitallisen toiminnan jatkumiseen.

Vihreiden joukkolainojen kohdalla olennaisin kysymys koskee niin sanottua kestävän kehityksen rahoituksen taksonomiaa eli sitä, millaiset toiminnot on luokiteltu kestäviksi ja millaiset kestämättömiksi. Taksonomian erkaneminen ilmastotieteestä on vaarassa nakertaa sen uskottavuutta ja tehdä lopputuloksesta epäjohdonmukaisen.

Fossiiliset polttoaineet ovat ilmastokriisin perimmäinen syy. Tästä huolimatta komissio harkitsee taksonomian laajentamista fossiiliseen maakaasuun. Se, että fossiilisiin polttoaineisiin kohdistuvat investoinnit laitettaisiin taksonomiassa ilmastokriisiä torjuvien ratkaisujen rinnalle, vaarantaa koko järjestelmän uskottavuuden.

Seuraavassa käsittelemme ensin eurooppalaisia vihreitä joukkolainoja yleisesti ja lopuksi U-kirjelmässä esiteltyä valtioneuvoston kantaa.

Eurooppalaiset vihreät joukkolainat

Esityksen mukaan vihreällä joukkolainalla tai joukkovelkakirjalla tarkoitetaan joukkolainaa, jolla “sijoitetaan lähtökohtaisesti ympäristön kannalta kestäviin kohteisiin tai kohteisiin, joissa on keskimääräistä paremmin huomioitu ympäristönäkökulmat”[1]. Komission tavoitteena on määritellä vapaaehtoinen EU-standardi, jotta joukkovelkakirjoihin liittyvää viherpesun riskiä voidaan pienentää. Käytännössä kriteerit tulisivat niin sanotusta taksonomia-asetuksesta ja sitä täydentävistä delegoiduista säädöksistä.

Ilmastokriisin torjuntaa edistävien keinojen rahoitusaseman vahvistaminen EU-standardilla, joka lisää tällaisten sijoitusten luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä, on kannatettavaa. Tällaisen standardin uskottavuuden kannalta on olennaista, että vaikutukset varmistetaan ulkopuolisten arvioijien toimesta kuten komissio esittääkin. Jotta standardi voisi estää tehokkaasti viherpesua, tulisi sen olla pakollinen kaikille tiettyjä ympäristöväitteitä (kuten “vihreä”) esittäville joukkovelkakirjoille.

[1] https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kirjelma/Sivut/U_43+2021.aspx

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org

Suurin vihreisiin joukkolainoihin liittyvä ongelma onkin itse esityksen ulkopuolella, eli niin sanotun kestävän rahoituksen taksonomian kehittämisessä. Komissio valmistelee taksonomiaa täydentävää delegoitua säädöstä, joka kattaa myös maakaasun ja siihen liittyvät teknologiat siirtymätoimintana siltä osin kuin ne kuuluvat EU:n luokitusjärjestelmäasetuksen 10 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan".

Kyseisen kohdan mukaan "taloudellista toimintaa, jolle ei ole teknisesti ja taloudellisesti toteuttamiskelpoista vähähiilistä vaihtoehtoa, pidetään ilmastonmuutoksen hillintää merkittävästi edistävänä, kun se tukee siirtymistä ilmastoneutraaliin talouteen noudattaen kehityspolkua lämpötilan nousun rajoittamiseksi 1,5 °C:seen esiteollisella kaudella vallinneisiin tasoihin verrattuna, myös lopettamalla asteittain kasvihuonekaasupäästöt, erityisesti päästöt kiinteistä fossiilisista polttoaineista"[2]. Tarkempina kriteereinä mainitaan, että toiminnan päästöt vastaavat alan parasta suorituskykyä, eikä se haittaa vähähiilisten ratkaisujen käyttöönottoa tai aiheuta lukkiutumista hiili-intensiivisiin omaisuuseriin.

Finnwatch katsoo, että maakaasun käytön edistäminen on ristiriidassa kestävän rahoituksen tavoitteiden kanssa. Ilmastokriisin ratkaisu edellyttää nopeaa irtautumista fossiilisesta energiasta, ja siten on pidättäydyttävä tukemasta ratkaisuja, joissa siirrytään fossiilisesta polttoaineesta toiseen. Pariisin sopimuksen tavoitteissa pysyminen edellyttää useiden selvitysten mukaan energiainvestointien nopeaa ja massiivista suuntaamista puhtaaseen teknologiaan[3]. Esimerkiksi kansainvälisen energiajärjestö IEA:n tuore raportti osoitti, että sen niin sanottu nettonollaskenaario tarkoittaa, että nykyisen maakaasun käytön tulee puolittua 2050 mennessä. Tästä huolimatta uuteen fossiiliseen maakaasuinfrastruktuuriin virtaa yhä valtavasti rahaa[4]. On myös muistettava, että maakaasun jättäminen taksonomian ulkopuolelle ei estä siihen kohdistuvia investointeja, vaan pelkästään heikentää niiden kilpailukykyä suhteessa aidosti kestäviin investointeihin. Siltä osin kuin maakaasua tarvitaan siirtymävaiheen ratkaisuna, sen suhteellinen kilpailukyky vieläkin suurempipäästöisiin vaihtoehtoihin verrattuna tulee varmistaa riittävän tiukalla päästöjen hinnoittelulla niin nykyisessä päästökaupassa kuin myös sen ulkopuolella esimerkiksi rakennusten erillislämmityksessä. Esimerkiksi nykyisessä päästökaupassa tulisi varmistaa päästöjen riittävä hintataso pienentämällä markkinoilla olevaa ylijäämää käyttämällä ja kiristämällä siihen soveltuvia mekanismeja (kertapoisto, markkinavakausvaranto ja vähennyskerroin).

Mikäli maakaasuun kohdistuvat investoinnit pääsevät taksonomian laajennuksen kautta mukaan vihreiden joukkolainojen piiriin, on koko standardin päämäärä vaarassa. Ensinnäkin

[2] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32020R0852&from=EN
[3] https://www.nature.com/articles/s41560-018-0179-z ja https://iea.blob.core.windows.net/assets/beceb956-0dcf-4d73-89fe-1310e3046d68/NetZeroby2050-ARoadmapfortheGlobalEnergySector_CORR.pdf
[4] https://energymonitor.ai/finance/risk-management/exclusive-natural-gas-data-reveals-trillions-of-dollars-of-upcoming-gas-projects

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org

fossiilisten polttoaineiden laskeminen kestäviksi on käytännössä viherpesua, jonka välttäminen on esityksen tavoitteena. Toisekseen EU-standardin vesittäminen fossiilisella maakaasulla tarkoittaa sitä, etteivät EU:n määrittelemiä vihreitä joukkolainoja ei voida pitää aidosti kestävinä vaan tällainen määrittely jätetään jatkossakin yksityisten toimijoiden varaan.

Valtioneuvoston kanta

On hyvä, että valtioneuvosto pitää vihreitä joukkolainoja koskevaa aloitetta perusteltuna ja korostaa kannassaan, että “EU-standardin luotettavuus ja markkinauskottavuus on säilytettävä korkealla tasolla”. Olisi hyvä, että tämän muotoilun todettaisiin eksplisiittisesti tarkoittavan sitä, ettei fossiilista maakaasua tule sisällyttää taksonomiaan ja siten vihreiden joukkolainojen piiriin.

Siltä osin kuin maakaasua tarvitaan siirtymävaiheen ratkaisuna, sen suhteellinen kilpailukyky vieläkin suurempipäästöisiin vaihtoehtoihin verrattuna tulee varmistaa päästöjen hinnoittelulla. Riskiä siitä, että fossiilisen polttoaineen hyväksyminen ilmastoratkaisuksi vesittää taksonomian ja samalla myös koko kestävän rahoituksen strategian uskottavuuden, ei tuoda esiin valtioneuvoston kannassa. Suomen kannan tulisi olla yksiselitteisesti se, ettei uusia investointeja fossiiliseen energiajärjestelmään tule hyväksyä kestävän rahoituksen viitekehykseen.

On arvokasta, että valtioneuvoston kannassa nostetaan esiin myös se, että vihreitä joukkolainoja koskeva EU-standardi vaatii uskottavan ja toimivan tiedonantovelvoitekehikon ja siihen liittyvän valvonnan.

Finnwatch ry, Malminrinne 1 B, 00180 Helsinki
www.finnwatch.org